ГОДИНА XXIV. На Цетињу, у суботу 18 марта 1895. БРОЈ 12.

Излази суботом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.
За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.
За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гл. Црногорца“ на Цетиње, или отправнштвима новина на коју драго пошту; а коме је наручиоце, може се претплатити преко г. *Пера Рамадановића*, кн. срп. агента у Котору. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузиму из петита 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попуста се.

Цетиње, 17 марта.

Овијех дана (20 тек. мј.) прославља своју осамдесетогодишњицу највећи Њемац, најзаслужнији радник на уједињењу Њемачке и оснивању царства њемачког, најпрепреденији дипломата свога доба, негда моћни, свесилни „гвоздени“ канцелар Отон књаз Бисмарк. У свима покрајинама Њемачке империје живо се ради, да се тај рођен-дан знаменитога „историјскога мужа“ Германије достојно његовим заслугама, што свечаније прослави; од-а свуда спремају се депутације, које ће поћи у Фридрихсруе, да се тамо поклоне своме Великану, да поздраве Месију њемачког, и да му честитају 81-ви рођен дан. Ту ће бити заступљени сви сталежи, само не они, који се још живо сјећају челичних ријечи гвозденог канцелара: да се Њемачка може ујединити само гвожђем и огњем, неће бити слободоумних елемената, којима је Бисмарк од вајкада крвни непријатељ. И сами Цар Виљем, који га је у своме заносном самопоуздању, а опијен славољубљем владарске надмоћности, прије неколико година спустио са оне висине, на којој негда уз Цара други Цар шћаше бити, и дању и ноћу мислио је, чим би најживље могао преставити своје особито благовољење и истинско поштовање старом и знаменитом јубилару. У тој намјери Цар је похитао да излије и своју највећу срчбу и негодовање, што Рајхстаг није хтио ни да чује за учешће у свечаности рођен-дана Бисмаркова, па је похитао поћи у Фридрихсруе, да ту у почаст његову прегледа војску. За Цара Виљема, који поодавна тражи начин за измирење с увриједјеним канцеларом, овај је моменат врло подесан, да би Старца могао увјерити, како се искрено каје, што је најмудрије савјетника свога ђеда и оца онако омаловажио прије неколико година, заборавивши — ваљда — да је с њим од себе отурнуо и творца данашње велике Њемачке, који је с'мио и умио својом „гвозденом“ руком мантити се и „златне“ царске круне, и ставити је на главу Краљу пруске. — Да, ал првих дана Виљемове владе, грдно су се сусријетали политички погледи младога Цара и Старог канцелара, јер док се првом чинило да све зна и може, дотле други није дозвољавао никоме, па чак ни самоме Цару, да смеће с ума његове велике заслуге, богато искуство државничко и изванредну дипломатску вјештину. Бујност и самољубље Виљемово преовладали су, и — за један трен отишао је и Бизмарк и његове заслуге у заборав, те се је испунило оно, што је Бисмарк као начело своје противу свакоме исповиједао: Macht geht vor Recht. Од тада је Бизмарк мислио само о томе, како би се осветио незахвалном унуку и сину његових поштовалаца (Виљема I и Фридриха.) И Бисмарк, негда душа и срце Цара и царства, чврсто стожер власти и војске, најсаред преврну ћурак наопако, и стаде дрмусати државним ступцима тек да усколеба и Цара и царство, и власт и војску. У борби Виљем подлеже, јер се осјећаше у врло неприличном положају споља и изнутра, па науми томе лијека потражити у измирењу, ради чеги је лани и пружио руку гњевном старцу, који је и овом згодом умио обрнути воду на свој млин, користећи се незгодом, која је Виљема на тај корак нагнала. И тако су веће несугласице у главном излиљале: између Цара и „гвозденог“ канцелара не стоји више она провалија, али мучно да ће Стари икад, до гроба, заборавити на све увреде, које му је Цар нанио. —

У питању о учешћу у прослави Бисмаркова рођендана цијела Њемачка стоји подијељена у два табора: један узима учешће, а други је сасвијем противан томе, и неће никаквог учешћа да узима. Уз прве су сви љубитељи крутог милитаризма и тираније, а уз друге — сви слободоумнији духови напретка, коме се придружује и сво Славенство, за које је цијелог свог дугог живота гвоздени канцелар неуморно — гробницу копао.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 17 марта.

АУСТРО-УГАРСКА. Магнатска кућа угарска (у Будим-Пешти) усвојила је при трећем читању, већином гласова, основу закона о слободном вјероисповиједању. Приликом расправе о овом закону чанадски бискуп *Александар Десевфи* нагласи: да је овај закон наперен против најдрагоцјенијега блага, противу саме религије. Са деснице био је поздрављен бурним: „живио!“ — *Министар просвјете* објашњава гледиште владино, која у овим питањима ради на темељу *индивидуалне* и тако зване *вјерске слободе култа*.

Угарска државна жељезница била је обуставила за дуже вријеме сваки саобраћај жељезнички с *Фијумом*. Због тога су биоградски трговци уложили протест код владе ради осигурања своје извозне трговине, јер држе, да за такав поступак нема оправданог разлога, него да је учињен једино у намјери, да се даде маха промету домаће трговине, па тек онда да се пушти она из Србије. Томе узроку приписују и осмодневну карантину (за српске свиње) у Земуну.

*

ИТАЛИЈА. Вођа консервативне странке, Маркиз Рудини, држао је недавно говор на банкету, који су му начелни пријатељи приредили у Палерму. У том говору бивши министар-предсједник оштро је напао Криспа и његову „вратоломну“ политику. Између осталога констатује зло стање Италије: правичност помућена, институције све више пропадају, морал се гази, мрзост и право јачега тријумфују у својим побједама, племените идеје ишчезавају, а политичка несугласица и поцијепаност преовлађују. Тешку одговорност за све несреће баца на Криспијеву политику, али изјављује и наду, да ће и томе злу крај доћи, и да ће Италија ипак моћи ране пребољети. За то што одлаже изборе назива данашњег предсједника министарства диктатором, а све оне, који мисле, да диктатура иде у прилог монархији, упоређује с Јакобинцима, напоменувши, да је *реакција* највећи узрок револуцијама. —

Како неке новине талијанске јављају, у више мјеста власти смањују број гласача, против чега су многе оптужбе већ подигнуте.

*

ЊЕМАЧКА. У овој земљи сваким даном избијају нове и све то веће несугласице — не само између преставника државних власти и опозиције, већ и између самих одлучујућих фактора — који у држави ведре и облаче. И најмање питање довољно је, па да из њега искрсне велика несугласица. Тако је било и ту прије неки дан. Скупштина је била ријешила, да се Бисмарку, ради његовијех великих заслуга за земљу, честита рођен-дан, пошто ће у тој свечаности готово сва Њемачка учешћа имати. Но рајхстаг одбије тај предлог не обзирући се на побуде скупштине, па чак ни на личну жељу Цара Виљема, који је тијем поступком врло незадовољан, и који још од прошле године, кад је староме канцелару пружио руку измирења, непрестано гледа, да особитим знацима симпатије и уважења према истоме, изглади све непријатне утиске, које је бујношћу својом Цар дубоко урезао у срце и душу његову. Цар Виљем је јавно исказао своје негодовање према гласању рајхстага, а Бисмарка је почаствовао посјетом у Фридрихсруе, ђе је извршио и преглед војске у почаст његову. —

На сами рођен-дан Цар Виљем хоће да обрадује Бисмарка титулом *»Високанства«* на мјесто досадашње *»Свјетлости.«* —

Програм прославе отварања сјеверног канала утврђен је, и по њему она ће трајати од 7-ог до 9-ог јуна. Свечаност ће отпочети у Хамбургу 7-ог јуна; — 8 јуна биће свечано отварање канала, а 9 парада и смотра флоте у Килском пристаништу. Светковина ће се тога дана завршити свечаним полагањем камена.

*

РУСИЈА. Како „Тајмсу“ из Петрограда јављају: руска средоземна ескадра отићи ће у Тихи Океан, да би у случају потребе, предузела са инглеском ескадром заједничку демонстрацију противу пређераних јапанских захтјева у погодби са Китајем. —

Њемачки посланик ђенерал Вердер опозван је из Петрограда, а на његово мјесто именован (телеграмом) њемачки посланик у Цариграду — Радомин. Овој промјени приписују разне узроке, а као најсигурнији — веле — биће тај, што је Цар Виљем од њега захтијевао, да поради не би ли склонио Цара Николу за попуст у трговинском уговору између Њемачке и Русије, колико да му је рок истекао, да би послије могао дати задовољења аграрцима заштитом производа. Пошто ђенерал Вердер није у том могао успјети — оступио је. —

Цар Никола II. издао је указ, којим се отвара дворска канцеларија за примање молби и жалби од грађана, упућених лично на Цара. Ова је канцеларија била установљена још под Царом Александром II, а пок. Цар Александар III укинуо је.

*

ФРАНЦУСКА. У штампи француској наступио је велики преокрет политички у погледу односа између Француске и Њемачке. Док се је, све до јуче, сматрала за *издајство* и једна ријеч ма кога Француза за измирење и зближење ове двије љуто завађене државе, дотле данас изгледају као прави родољуби они, који то исповиједају, те се слободно, и јавно путем штампе питање то износи на дневни ред и с највишом живошћу претреса. Многе знаменитости Француске изразиле су се за потребу и могућност измирења и зближења с Њемачком. —

Руска експедиција за Абисинију у путу свом прошла је преко једне насеобине Француске, која ју је најсвечаније дочекала, а како неки листови веле, усрдније и величанственије није дочекан био ни Адмирал Авелан са својом ескадром у Средоземном мору.

*

ШПАНИЈА. Либерално министарство *Сагастово* дало је оставку, а на његово мјесто дошло је консервативно министарство *Кановасово*. Повод оступању либералног министарства изазват је штампом у Мадриду. Неки листови, говорећи о експедицији на острво Кубу, ђе је устанак против Шпанаца, изразили су се ружно за шпанске официре, као да они нерадо полазе тамо. То је официрско особље толико раздражило, да су официри ударили одмах на дотична уредништва и неколико уредника и сарадника ранили. На молбу новинара за заштиту од овог напада официрског, министар предсједник Сагаста даде им полицију за одбрану. Но министар војни, кривећи новинаре као изазиваче, захтијеваше да им суде војни судови а не порота. Остали му другови бјеху томе противни, те он да оставку, а за њим и предсједник са цијелим кабинетом. Кабинет је саставио Кановас, а за главног заповједника војске у Мадриду маршал Кампос. — Либерални су овијем случајем много незадовољни, и већ су почели и они хладњети према монархији, што — разумије се — иде у прилог републиканцима, који у оваквим кризама тријумфују, јер се надају, да ово може врло ласно послужити поводом каквој — можда много замашнијој кризи, њима угодној.

ЈЕДНО ЗАНИМЉИВО МИШЉЕЊЕ.

У париском „Фигару“ написао је чувени академик Жил Симон овај интересантан чланак о свечаностима, које ће бити у Њемачкој приликом отварања сјеверногa канала:

„Цар њемачки је довршио канал, који треба да састави балтичко море са сјевероњемачким. Његове лађе прескочиће одстојање између Кибека и Брами у мјесто што су морале обилазити цијелу Данску.

То није догађај, раван пробијању Суецкога земљоуза, који је трансформирао свијет. То је догађај чисто њемачки, али који ће имати крупне посљедице у будућем рату и који од сада поставља Њемачку у ранг највећих поморских сила. Директно је угрожена Француска, која је долазила послије Инглеске, Русија губи своју свемоћ на балтиске море. Међутим ће Француска и Русија присуствовати свечаности, братски наслоњене једна на другу и представљајући својим савезом најстрашније груписање војничких снага. Виљем II. је позвао свијет на своје свечаности, и свијет је обећао доћи.

Ове свечаности ће бити помирљиве, као и све светковине гдје нико не оскудјева. Одсутнос Француске од њих промијенила би карактер. Та одсутност не би била, као што мисле људи који воде политику са страстима, протест против анексије, него протест против мира. Свијет сједињен, Француска представљена, то је мир; сав свијет сједињен, без Француске, то је рат.

Цар Виљем II. пун је радости. Он ће од сада имати маршу. Треба саставити отварање канала са новим будетом, који је он отео од рајхстага и које је његово лично освојење. Он није могао да брани свој будет на трибини, јер у модерноме друштву тамо није мјесто крупнисаним бесједницима. Он би то хтио, он би то могао. Говори, које је он држао у своме двору, збору одличноме и одабраноме, показује да је он постао марин: мислило се да је просто командант какве јахте за задовољство. Ја говорим о њему сасвим просто као да није ријеч о краљу, који за све има природну умјешност.

Усред свију својих радости, његова је највећа радост, може бити, што осјећа мир осигуран. Овај владалац, који је попра

вио утврђења штрасбурска, који границе покрива војницима, који је себи створио маритимну моћ по цијену најтежих жртава, у основи је одређени пријатељ мира. Вољети мир, то не значи изложити се опасности, да се буде изненађено у случају рата. Он врши свој занат краљу будући готов и своју краљевску дужност, избјегавајући лојално прилике сукоба. Он ми је сам рекао да би сматрао као будалу или злочинца, сваког државног поглавара, који би изложио своју земљу опасности рата. Не само да је он тако мисли, кад је то рекао, него он то мисли једнако, по укусу и интересу. Он има све да изгуби у рату; ништа у њему нема да добије. „Хтио би, веле „да се у Француској стече увјерење, да ја нећу рат.“

Послије је додао ове лијепе ријечи: „Ја сам размишљао да у опозицији, коју ја заузимам, више вриједи чинити добро људима, него им чинити страх.“ Ја сам га гледао са стране док је тако говорио. Изгледао је као човјек, који са убјеђењем исказује своје мишљење без икакве емфазе. Ја сам по неки пут имао прилику да му се приближим и увијек сам био дирнут, франиран простотом његове ријечи. Он не игра улогу, или бар игра своју улогу краља у приликама, гдје му је свечаност наметнута као дужност. Ја сам га видио кад прима са висине свога престола. Тога дана му је лице било строго, сасвим различно од љубезнога изгледа и насмијанога ока у друге дане.

* * *

Да је он хтио рат, пуно је прилика за то имао. То није због тога, што смо му их ми са своје стране дали. Ја мислим да смо сви ми, оглашени приврженици мира изузев шаке људи, чији се патриотизам састоји у компромитовању интереса њихове отаџбине. За нас је добит сваки час мира, то не види ко је луд. Ја само каже да ако је цар хтио повода, имао би их, јер никада није било без повода. Што то доказује то је, да послије објаве рата, зарађене стране се никада не устежу оптуживати се, међусобно за рат. Цар није никада тражио повод. Он је једном имао прилику, да у Берлину прими делегате цијеле Јевропе. Он је примао делегате француске са куртоазијом, која је била онажена. На великом службеном банкету, први делегат француски сједио је цару с једне стране. На банкету који су делегати давали министру трговине, требало је држати здравице само министру, намијењена је једна, изненадна, првоме делегату француском. Тај исти делегат био је од три предсједника, друга двојица биле су Њемци. *)

Ја се нијесам изненадио срдачноме писму, које је цар Виљед написао госпођи Карно послије убиства њенога мужа, по оној деликатној мисли да врати слободу двојици сужника француских и да се тим актом милосрђа придружи нашој националној туги. У вријеме, када је цвјетао тројни савез он је волио мир на начин, који ми нијесмо могли да разумијемо. Он ће говорити о политици Французима, које буде видио у Килу, јер он говори увијек и о свему, али неће бити више питање о тројноме савезу, за које је вријеме учинило већ своје дјело. Да ли је тројни савез дјело царево, Бизмарково или Криспијево? Они га сваки за се приписују са истом куражи и ја сам у искушењу, да свој тројици дам права. Они ласкају себи, да су учинили рат немогућим а ја међутим мислим, да би га начинили вјечитим без интервенције Александра III.

Једна крупна особа рекла ми је у Берлину: „Од вас зависи да цару дате све, што би могао стећи најсретнијим ратом. Он не сања о завојевањима; он зна да му Јевропа не би допустила нова завојевања. То што он хоће, то је апсолутна сигурност. Ви никада нећете узет натраг Алзас и Лорен, ви то знате, и ипак се не усуђујете казати то. Из тога проистиче немир, који, не престаје расти. Усвојите друкчије понашање, одреците се онога, што не можете имати, потиштите своју невољу, као што кажемо ми у Берлину. Одмах ће цар постати најбољи ваш пријатељ и рата никада неће бити.“ — Не казује се једноме народу то што се хоће, одговорих му ја. Претпоставити да цар промијени мишљење о анексији. Мислите ли да ће он казати своме народу: „Вратите Алзас и Лорен Француској? Има одиста много мудрости у великој ријечи Виљема II. „Вријеме је за мир.“

* * *

У Килу ће бити цар занимљивији од еволуције ескадра, ако би било допуштено студирати га.

Има двије врсте људи, које је тешко разумјети: они који говоре и они који ћуте. Виљем II, који говори врло дрбро, говори увијек. Ваља добро пазити на видјети, да он себи противречи. Кад се не би знало с киме се говори, могло би се у разговору с њиме помислити да се има посла с каким књижевником, или ђенералом, или државником кад говори с Французом, он нарочито настојава на своме познавању француског језика. Ја могу потврдити, да сам у разговорима с њиме видио, како врло добро познаје нашу књижевност и не само озбиљну литературу, него и наше романе и наше позоришне. Једва сам могао вјеровати, да тако дјетаљно познаје Инглезе и Талијане. Он ми је казао и доказао, да врло много познаје наше романе: „Ја читам једнога од ваших романсијера мојој жени, кад проводимо вечери сами.“ „Ја узимам себи слободу рећи, да се то не дешава често.“ „Варате се, вели ми он. Ми жививо животом добрих грађана Берлинских и то што вам је могуће више.“ Он ми је рекао књиге, које воли и које не мари. Хтио је да зна шта ја мислим о његовом знању француског језика и о његовом акцену. Ја сам му казао, да говори као какав Паризлија. „То није чудо, вели он: ја имам једнога пријатеља, Паризлију који је десет година био мој учитељ и који је од тада остао овдје са мном.“ Краљеви добро знају језике, али на посљетку, цар Наполеон III. који је био образован, чак и у литератури, имао је јак акценат њемачки; Наполеон I. имао је акценат талијански. Виљем II. би могао давати лекције из Француског и једноме и другом. Из свега тога ја закључујем велики укус за народ француски и ђенија француског. За Париз ми је казао: „То је најљепша варош на свијету.“

Бизмарк ми је једном рекао: „Све је мир. Никада надања у мир нијесу била оправданија него данас.“

Има од тада пет година. Мир је трајао више од четири године. Рат губи теren свога дана. Ја не кажем да је он немогућан или чак невјероватан. Али би се чуо први топовски пуцањ. Све је теже и теже опалити га. Може бити да ћемо се навићи да у то више не вјерујемо. „С. З.“

*) У овој прилици први француски делегат био је сам Жил Симон и све он то за себе казује.
Ур. „С. З.“

Књижевност, умјетност и просвјета.

Beiträge zur physischen geographie von Montenegro. Habilitationsschrift, durch velche mit Zustimung der philosophischen Facultat der Universitat Leipzig zu seiner Montag, am 4. Februar 1895., mittags 12. Uhr im Auditorium № 9. zu haltenden Probevorlesung „Die Volkervanderung der Eskimos“ ergebenst einladet dr. Kurt Hassert. Druck der Engelhard—Reyerschen Hofbuchdruckerei in Gotha, gr. 8⁰. S. 52.

Литература о Црној Гори доста је обилна. Много се тога о њој написало особито задњих деценија, али више мање све је то забавног садржаја и далеко од онога што се разумијева под ријечју „знаност.“ Скоро да су то све саме путописне црте — колико ми је барем до сад познато — у којима су дотични путници оне утиске, што је тај камен на њих учинио, предочили широј читалачкој публици. То је, дакако, код већине од страних писаца сухопарно и доста пута површно а при том још и неточно, јер се наш гост и није даље од Цетиња макао и заилазио по који дан у унутрашњост ради што бољег и ширег спознања и проучавања земље и народа, већ хоће тобоже на основу онога, што је видио и доживио од Котора до Цетиња и за она неколика дана свога борављења ту у нашој престоници да предочи и опише Црну Гору у сваком погледу, као да је у њој годинама живио и сву је унакрст и наоколо пропутовао.

Ради знаствених сврха ријетко ће ко бити до сад обртао на те наше банде, а међу те ријетке, мило ми је истаћи, да спада и писац горње расправе др. Курт Хасерт, који је већ два путовања предузимао у Црну Гору и обишао наше источне крајеве као Ком (Васојевићи), Дурмитор, Прекорницу, долине ријеке Таре и Мораче и т. д. Задње његово путовање било је ту скоро г. 1892, те и ако ће особа Хасерт коме год од нашег свијета бити позната, што из личног познанства а што можда из његових путописних црта из Црне Горе, ано сигурно није — нити има када — ова његова најновија радња о „Физичној географији Црне Горе,“ која ће бити, како ми се чини, и прва која се специјално бави о том тако важном и необрађеном предмету наше домовине, на је вриједно њој и коју више прозборити. Но пошто је ово строго знаственна расправа, као што се већ виђа из самог наслова, то не могу, а и не смијем упуштавати се у што подробније претресање на основу онога што је до сад наука у том погледу урадила, већ пропуштајући то нашим позванијим људма, ја ћу се овом згодом ограничити само на неке ствари, почем ми је и онако намјера једина била та упозорити наш учени свијет на овај знаственви добитак, којему се мора радовати сваки љубитељ праве знаности, сваки поле учени Србин а особито ми Црногорци, који желимо што приједу у руке добити — на свом језику — онакво што, чиме је већ подавно пок. Карић обдарио нашу браћу у Србији. Тим већма морамо јој се радовати, што је ово, као што већ сприједа и стоји истакнуто, тек један дио Хасертове још веће радње о истом предмету, која ће потпуна током ове године као допуњујућа свеска „der Geographischen Mittheilungen“ zu Gotha изаћи.

Цијела расправа раздијељена је на два одсјека: I. Die Oberflachengestaltung Montenegros стр. 1—27. и II. Montenegrinische Landschaften стр. 28. и даље.

Одмах на почетку овог првог поглавља писац истиче цјеловитост коју нам Црна Гора у погледу геолошком, тектоничком и орографском са сусједним земљама представља, па као такова и њезине су планине истог обиљежја као и ових двају земаља, управо оне и јесу као неки наставак босанско-далматинских планина по чијој се формацији лако дају познати и прно горске планине. Иза овог кратког као уводног свог разматрања обраћа се к нашој морској обали, па том приликом говорећи о њеном развитку у опште као и о развитку појединих залива посебце на стр. 5. вели између осталог и ово: „Wäre bei den obengenannten Buchten von Dulcigno etc. infolge tektonischer Storungen die der Adria zugewendete Wand nicht abgesunken, so stellten sie ebensolche Kessel dar wie die Bocce, die einer der schönster Häfer Europas und trotz ihres unwegsamen, öben Hinterlandes das eigentliche Eingangsthor Montenegros sind. Kein Wunder dass die Crnogorcen von jeher nash ihrem Besitre strebten und dass die gluckliche Eigenthumer, die Oesterreicher, nie daran denken werden, sich derselben gutwillig zu entäuschern.“

Подјела Црне Горе на стару Црну Гору и Брда с потпуним правом — вели писац — мора и знаност прихватити, чему у прилог иде како удолина ријеке Зете, тако и неке планинске наслаге. У овом погледу Хасерт се обазрио и на мњења других о подјели Црне Горе као Буе-а, Шварца, Ровинског, те истиче, да је Ровинског раздиоба Црне Гора много ближа истини од Шварцове. Но и Ровинског подјела није још сасвим точна, већ је Канделдорф г. 1889 један нови систем успоставио, који и Хасерту за најбољи ослонац служи, по којему би се Црна Гора могла згодно раздијелити на Приморје, стару Црну Гору и Брда. Како је иначе Ривинског „Черногорія“ руска критика прихватила, мени је непознато, а у нашим ученим круговима, даће Бог, да се досад барем о том икаква ријеч и повела. Но колико ја могу видјети из ове радње Хасерт је у својим проматрањима остао доста хладан наспрам Ровинског, уза све то што на више мјеста наваља његову „Черногорію.“

Након подужег описа црногорске обале, њених залива, Скадарског блата и корита појединих ријека, писац чини прелаз преко Румије, Сутормана и Ловћена к источним планинским небојима, па том приликом говорећи о Ловћену на стр. 11. између осталога каже и ово: „Der Lovćen, der am meisten besuchte und am häufigsten genannte Gipfel der Crna Gora, der heilige Berg ner Montenegriner, in dessen sturmumbrauster Kapelle lange Zeit die Gebeine des ale Dichter und Herscher gleichgrossen Fürsten Petar II. ruhten, ist die hochste Erhebung des Kustengebirges und krönt ein breites Plateau, das der Hiniergrund der wunderbaren Bocche di Cattaro abschliesct. . . . . Mit Andacht blickt der Montenegriner zu seinem heiligen Berge hinauf und mit Stolz zeigt er ihn dem Fremden; denn vas wäre der Crnogorac ohne seinen Lovćen,“ само што се овдје писцу подкрала једна историјска погрешка кад вели за Петра II, да је Fürst.

Лајпциг.

Стеван Н. Ђурашковић
студент философије.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

НЕШТО ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Доба митрополита из дома Петровића.

Пише **Мираш Вукић.**

(Наставак.)

Неки вели: „да му харач дамо!“ — а неки: „да му ками дамо!“ — Но кад рече Мићуновић Вуко: „ви дајте харач, ја не дам три сокола црногорска: недам Турчину ништа док ми је глава на рамена, до крваве сабље и пољане.“ Владика Данило потврди Вуков говор. — Владика Данило са војводама поведе Црногорце до у Врању на сусрет Турцима; са три стране ударише на Турке [1]) те наслагаше до 20.000 турских лешина — 1712 год. 29 Јулија.

То најзнатније бојиште између Срба и Турака и права освета косовског дана прозва се „Царев-лаз.“ [2])

У бој на „Царевом-лазу“ сам се владика Данило рано, али је велика слава била у Црној Гори самих турских барјака 87 донијели су Црногорци на Цетиње.

Црногорци тад пограничним Турцима не даваху никаквог мира, но им силим плијен грабљаху.

Разјарен Султан Ахмет пријећаше владици Данилу „перчин ћу ти заврнути (Sic!) црни калуђере“ па дозива Нуман-пашу везира Куприлића и даје му 120 тисућа Турака, да истражи „црногорско гњијездо“ и да покоље „љуте змије што се у Црној Гори легу.“ Везир Нуман Куприлић узе 120 тисућа Турака и дође на Херцеговину, па на тврду божју вјеру позва владику и црногорске главаре: „дођите комшије да мир учинимо који ће бити користан за Црну Гору.“

Владика царевом везиру на божју вјеру посла 30 главара, ал невјерни Куприлић на вјеру их погуби; пак онда са свом силом удари и на Црну Гору. — 1714. [3])

Турчин тада похара Црну Гору, разори Црногорске самостане; пак се спушти Дуждева мора, али му се Дужд зато не противи.

Црногорци се тад закленe да више никад вјере не ће имати у Турчина.

Та је брука пукла по цијелом свијету, како је везир Куприлић на вјеру погубио црногорске главаре, али ипак Црној Гори нико тад не помога; но поможе јој Бог црногорска десница на и братимскога јој народа.

Пошто Турци сађоше до бокењског мора, Црногорци се повратише из својих збјегова на своја горишта, и свуд поправише опаљене домове по цијелој домовини.

Владика Данило тад пође у Русију те се баше упозна са брацким народом руским, пак се врати у Црну Гору те поправи помоћу руском све цркве и манастире; те црногорским мученицима запоја не само у Црној Гори но и по великој Русији: „вјечнаја памјат.“

Кад Турци опазише да су живи Црногорци; тада бегови, аге и спахије, са Херцеговине Ченгићи и Љубовићи ударише силном војском из непада на Трњине. — 1716 год.

Силне бегове, аге и спахије херцеговачке дочекаше трњињани, коима прискочише у помоћ: Цуце, Бјелице, Чевљани, Велествци, те потукоше турску војску а многе заробише и међу њима аге и бегове. [4])

Турци за заробљенике дају небројено благо; а Црногорци готово мишљаху да приме откупе од Турака, но их сриједају Чевске покајнице; па им вели Крстиња удова кнеза Чевскога: Црногорци, ваше главаре, Куприлић не зароби, но их на вјеру домами; па вам их непушти на откупе, Ако сте брацке главе заборавили, а ви се спомените удовица што кукају на огњиштима. Ако их нећете ви поклати, а ви дајте нама ножеве, да ми сијечемо ваше крвопије.“

Црногорцима био је тежак укор од жена удовица, те посјекоше све херцеговачке аге и бегове, до 70 глава те освете главаре безвјерно погубљене.

Истих дана Њемци се и латини с Турцима, Срби и Хрвати на сјеверу и на истоку пролијеаху крв под хришћанским заставама.

На сјеверу ослобођаваху се Бачка, Банат и Биоград; а на југу Црногорци и Млечани јуришаху на градове Бар и Уцињ. При јуришавању на Бар и Уцињ [5]) пред Црногорцима био је владика Данило. — 1718 год.

Дужд Млетачки помогаше Црногорцима са златним дукатима, мачевима и пушкама. [6])

Владика Данило тад пође код Дужда Млетачкога, који му дадне власт над црквама у Арбанији и ако Котору на и у самом Котору од православног закона. Дужд је на то ходио да му владика остави: Маине, Поборе и Браиће, тако да Црногорци до мора не допиру.

Дужд тад даваше и обилату плату Црногорцима тек само да му буду спобориници против турака пошто Дуждева снага малаксаваше пред турском.

На 1727 из освете на Црногорце Бећир паша Ченгић дође са војском да освети рођаке, но разбјен и грдан се врати.

Иза тога 1732 год. Топал-Осман-паша румелијски и Беглер-бег дође са силном војском са истока да прослави свог свеца мухамеда у Црној Гори. Црногорци вјероваху у Бога и у своје самопоуздање удре на Турке разбију Беглер-бега Топал Осман пашу и његову војску те се разбијена врати натраг.

Послије тога владика Данило постављаше по Црној Гори: сердаре, војводе,

[1]) Лет. црногорски: ва лѣто 1712 јулия 29 посѣкошѣ Черногрци Турке у „Царевъ—лазъ „

[2]) Налази се на граници између ријечке и љешанске нахије. М. В.

[3]) Грлица, 1836 год стр. 43—45. Љетопис црногорски: „ва лѣто 1714 дође Чупрелићъ везиръ су 120 тисущъ войске и пороби и пожеже Черну Гору и раскопа црькву и манастиръ на Цѣтиње.“

[4]) О овом боју има лијепа пјесма.

[5]) Љетопис црногорски: „ва лѣто 1717 пође владика Данило и Черногорци на Баръ са ђенералом Муцинигомъ.“

[6]) Љетопис црногорски: „ва лѣто 1718 ходи владика Данило у Млетке и то лѣто ходише Чарногорци шним на Уцикъ и разби бура армату принципову.“

ЉЕКАРСТВО И ХИГИЈЕНА.

Има већ пет година да у Црној Гори није било епидемије ни на дјецци ни на одраслим. У годинама 1887—8—9 владале су скрлет, сухи кашаљ (коклуш) и фрус готово свуда, у нас особито на Цетињу и у Катунској нахији, те многе младе жртве понијеле. 1890—1 год. била је инфлуенца као и у осталој Јевропи. У јуну 1892 г. донешене су красте (variola) из Скадра на Цетиње, али се благодарећи строгој изолацији ограничило са 4—5 случајева. При крају 1895 год. појавио се сухи кашаљ или рикавац у Подгорици, фрус у Улцињу, а у почетку ове године раширио се исти фрус почевши од Цетиња у наоколо по Доњем Крају, Бајицама, Текелићима, Добрском селу, Цеклину и т. д. и нема сумње да ће поћи и даље по нашој отаџбини.

Мислимо да не ће бити на одмет, ако овдје том приликом из љекарских поука дра П. Миљанића „Пријенчиве болести на нашој дјецци“ у „Грлици“ за 1889 г. прештампамо чланак о тој болести:

Трећа заразна болест, од које се треба за дјецу бојати, то је фрус или мраса (morbilli). Хвала Богу послије рата није било широких редња те болести, али се фрус појављивао од тад 2-3 пут по разним крајевима наше отаџбине. Наклоност ка скрлети далеко је мања него ли к фрусу. Има много људи, који су цијелог вијека осигурани од заболијевања скрлетином, напротив готово сви људи једном у животу болују од фруса. С тога је нашем народу фрус познатија болест, а за право име скрлети и не зна.

За фрус или мрасе погрешно мисли народ да је то обична и неопасна болест, и да према томе не треба много пазити на дијете нити доктора звати. Она доиста није тако опасна као скрлет, али ипак кад се фрус показује јединичним случајевима, умре од 3 до 5 од 100 болесних, а кад је редња јака и опширна умире много више. Осим тега бивају послије фруса разне потрагушне болести и слабости, напр. зна се да за коју годину након велике редње фруса гине много више дјеце од сичије, него ли прије редње.

Дијете прије навале те болести изгуби вољу да се игра, боли га глава нерасположен је, не једе с апетитом, покашљује, кија, баш као да је назебло. Затијем наступи грозница, али не тако силна као при скрлети, и траје обично 2 до три дана, а у ријетко бива да тако траје до недјеље дана. Очи поцрвене и сузе, нос се готово затисне, глас промукао и кашаљ лајући. То су све гласоноше фруса. Обично на трећи дан по настанку огњуштине, почне се изасипати нека црвен, ситне мрље, најприје по лицу и на кожи под косом, ређе на врату. С лица, гдје је црвен најгушћа, иде на плећи, прси, по трбуху, по рукама. По ногама слабо излази или је и нема. Чим се та црвен изасне и расцвјета, што обично траје два дана, огањ падне с боника. Дијете дође на своју мјеру, весело је и немирно да га родитељи већ не могу у постељи задржати. Трећег или четвртог дана изасутост поблиједи и нестане, катар очију, носа иде све на мање, кашаљ сазрене. Затијем с коже почну отпадати ситне љускице, епидермис, сухе као мекиње. За двије недјеље, како је болест настала, свега нестане као да ништа није ни било.

По несрећи не пролази вазда фрус овако лијепо и уредно. Болест се даде на зло, натури се запаљење у плућима, у плућној, у срчаној, у можданим опнама, изасутости прије времена нестане, „сакрије се.“ Народ вели „пало је на срце“ и мисли да од тога нема лијека. Други пут придође силни, па и крвави пролив, од ког дјеца остану дуго слаба и кржљава.

Како треба пазити и лијечити боника у овој болести? Прије свега пошто фрус јако пријења, треба одвојити здраву дјецу и усамити болесну. Ако је редња блага и ријетко ко умре, може се родитељ ограничити простим правилима о чувању здравља: добра храна, чист ваздух, чиста и топла одјећа, на што Бог даде. Ако ли је пак епидемија злочеста и много дјеце умире, ваља чувати од додира с другом дјецом на улици и задржати од школе, а најбоље је преселити у друго мјесто дијете, особито ако је нејаког састава и од природе слабодушно. Кад се разболи дијете треба га одмах улећи у чисту постељу и његовати. Приставити болеснику разумно чељаде да га двори и негује, — то је половина лијечења. Вара се мајка ако мисли да малог боника треба много топлити и давати му много топлог пића у надању, да се што прије споти. Оваке болести иду својим путем и грјешимо ако мислимо, да их можемо по своме ћефу преломити: доста је да бонику не наудимо.

Против велике огњуштине треба стављати хладне или ледене крпе на главу и често их мијењати. Само у бољим кућама и разборитији родитељи могли би употребити завијање дјетета у ленцуне из воде или и млаке баље давати. Гдје није љекара под руком најбоље је да се боник 2-3 пут дневно превуче крпом мокром по свему тијелу и одмах сухим чим отаре. Добро је мазати сво тијело два пут дневно салом или маслом за прве двије недјеље болести: то извлачи огањ и умањава жежење и свербеж коже. За пиће треба бонику давати чисту хладну воду, киселу лимонаду, хладан чај, а за храну голу јуху са меса, куване шљиве или друго кувано воће; доцније јајца, по мало хљеба, лака месна јела. За малу дјецу само млијеко. За вријеме опадања љусака с коже треба дјецу по који пут у топлој води окупати и тад најбрижљивије чувати да не назебу. —

(**О сну и бесаници.**) Овијех дана држао је професор Ебинг у Бечу предавање о сну и бесаници. Из тог важног питања доносимо нашим читаоцима поједине важне детаље. — Заиста важно питање: колико треба да спавамо? Сисанче треба да спава 20 сати; — дијете до друге године 12; — до седме 10; — до девете $9^1/_2$, а до дванајесте $8^1/_2$. За одраслe довољно је 6—8 сати спавања. Старци се задовољавају са 4—5 сати спавања. Умни радници морају више спавати но физички. Прекраћивање спа узрок је нервозности код многих данашњих школованих људи. Онај, који не спава довољно, личи на капиталисту, који мјесто прихода троши главницу. Иза дуже несанице обично долази слабост и поболијевање цијелог тијела, с тога ваља у тим случајевима предузети брижљиву његу. Погрешно је мишљење неких, да се средствима за успављивање прекраћује живот. Организам у већој мјери слаби од несанице но од срестава за успављивање.

(„Срб.“)

(**Против сувог кашља:**) узми кртоле, добро очисти и опери од прљавштине, стави у лонац (или пиљатицу) и преливодом толико, колико да их покрије. Пошто се кртола добро свари оциједи воду и помијешај је са медом, узимај три пут дневно по једну велику ожицу.

(**Противу слабости меса око зуба**) чувени зубни љекар др. Освалд препоручује тинктуру од смирне (Tinctura mirrhae.) У винску чашу вруће воде насипи 8—10 капи ове тинктуре и тим испирај уста; или: умочи четку од зуба у врућу воду и наканај у њу неколико капи ове тинктуре, па тијем протрљај зубе и месо око њега; — или: узми чашицу јаке ракије или блажијег шпирита и у то наканај неколико капи ове тинктуре, па протрљај зубе и месо око њега претом редовно сваки дан, или четку у то умочи и њом трљај редовно. Т.—ћ.

(**Добар апетит.**) Ко не може добро да једе, т. ј. ко нема добар апетит нека узме у апотеци: грке џетелине, вење и пелима — од свега по мало (5—6 новч) и то нека пристави у чист лонац или пиљату у два литра воде, и нека дотле вари, докле не уври за половину. Послије тога ваља пустити да се охлади и слегне, стања, па онда кроз чисту крпу проциједити. Од тога ваља дневно три пута по једну ожицу пити прије јела у јутру, на подне и у вече. Већ послије неколико дана опазиће се добро дјејство овога средства.

уређиваше суд и строгост у народу држаше.

Затим наставили подизати цркве [7]) и манастире, које је почео прије нападаја Ченгић паше.

Но послѣ дугог 38 годишњег непрекидног труда и рада за корист свог отачаства, пошто је Црну Гору препородио, Црној Гори независност обновио, Црној Гори стекао брацки народ и цара могућега Руса пријатеља, престави се у вјечност љета господњега хиљаде седам сто тридесет петога. [8])

Владика Данило био је много заслужан Архипастир, мудар владалац, вјешт и хитар политик, храбар јунак и срцем и душом одан свом народу и отачаству, Он је основатељ срећно владајућег данас дома Петровића и први који је привукао позорност велике Русије на Црну Гору.

[7]) Љетопис Црногорски: „ва лѣто 1724 сагради владика Данило на Цѣтињѣ црѣкву храмъ благовѣщеніе прѣсв. Богородице, посемъ сагради на Майсторе (брдо у Ловћену) кућу и на Добро (Добрско-село) гумно и уланикъ.“

Црква је послѣ била опаљена' али је опет обновљена. Налази се у манастиру и саборна је, а храм јој је благовјештеније, као и прије.

[8]) Грлица. 1836 год. стр 52. — Љетопис црногорски: „ва лѣто 1735 престави се владика Данило мѣсеца јануарија 11.“

По казивању часног госп. свјештеника Василија Вукотића; владика Данило је ударио темељ манастиру на Станевиће М. В.

(Наставиће се.)

ДОМАЋА ЧИТУЉА.

4. ов. мј. стиже тужни глас Вујачићима у Подгор, преко г. бригадијера Вој. Маша Ђуровића од црногорског заступника у Цариграду госп. Митра Бакића, да је у Цариград на Кадићуле преминоо

Официр САВО СТИЈЕПОВ ВУЈАЧИЋ,

на бијеле покладе 12 фебруара, послѣ вечере, од пријеке смрти — удар, капље.

Пок. Саво је рођен 8 јануара 1845 г. Дакле у најљепшем угледном животу и својој јакој снази у 50-тој години умрије.

У рату 1862 год. као момче од 17 година показао се је: добар, храбар и вјеран син своје миле домовине, ђе се је у чувеном боју на Расиној главици и раанио.

Послѣ рата био је у свако вријеме и у сваком друштву: братољубив, поштен, гостоприман и врло добро примјен, једном ријечју био је онаки каквог свако поштено и јуначко друштво у свом кругу жели и изискује. Као таквог Министарство Војено у почетку потоње битке 1876 год. именује за официра у Подгору. Повјерену му дужност вршио је: тачно, савјесно, храбро и вјерно онако, као што и тражи наша мила домовина и њен витешки Владалац, који га је за његова прегнућа, те је са личним јунаштвом примјер био својим храбрим јунацима, и одликов о поред осталијех одличија и образом Обилића, који је покојникова прса достојно красио.

Његово Височанство врло радо је пок. Сава примао, и више пута се Господар с њим шалио; јер је пок. Саво био језгровити, шаљиви и допадљиви говорник. Да је наш узвишени Господар пок. Саву особито наклоњен био, и волио га, види се из овијех утјешнителнијех ријечи, које је, преко дежурног ађутанта брзојавом Вујачићима, који су му преко телеграфа доставили били о смрти Савовој, упутити изволио:

Браћи Вујачићима.

„Његово Височанство с истинитом жалошћу разумно је тужну вијест, да се ваш брат, а Његов храбри официр Саво Вујачић у вјечност преселио. Жали га дјелом, а тијем више, што његова родна земља наша мила Црна Гора, за коју је покојник вазда спреман био свој живот положити, његове смртне остатке не покриј ева. Бог утјешио браћу Вујачиће, и вазда онакве као Саво рађали!“

По Високој наредби

Дежурни Ађутант.

У поменѣлник 6 ов. мј. било је по обичају — ожалованье пок. Саву пред подгорском црквом, ђе му је и парастос држан; а учитељ г. Марко Вујачић у кратко али истинито истакао врлине о свом пок. брату и прочитао телеграф Његовог Височанства Господара. Народ, кога је било преко 1500 душа и цио горњоцрмнички баталеон под оружјем, послѣ прочитаног телеграфа узвикнуо: „Живио наш добри Господар, који своје вјерне, храбре и заслужне чиновнике, очински сажаљава!“

По томе види се: да у нашој Држави ничије заслуге пропасти не могу; но да Његово Височанство бодрим оком прати свачије кретање и способности, како би свакога по његовим дјелима наградио. Јер ништа теже и злочестије за човіека бити не може, него кад поштено, мушки, витешки и јуначки ради, ма буд које поштено и патриотско дјело, па кад од старијих власти нико неће то да на јавност призна, него на против многи, од којих се то изискује, често се догађа, да и од себе поштеније карактере, на извору пањкају; те тијем спромаху поштењаку убијају поштење и рад — сабијају га и доводе да губи сваку наду, да постане песимиста, као што тога често у других народа има. Овђен се види сасвим обратно благодарећи високом уму и свакодневном неуморном раду од стране Његовог Височанства Господара. Због тога са свега срца узвикнимо: „Живио наш правични, добри и јуначки, војсковођа, отац, Господар и књижевник Књаз Никола I-ви.

Глуходољанин.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 17 марта.

(**Четрдесетодневни парастос**) био је у прошлу суботу 11 тек. мјес. у овд. манастиру за упокој душе *Великој Војводкињи Стани Мирковој*, а у присуству цијелог Височанственог двора, овд. дипломатског тијела, чиновништва и великог броја грађанства обојега пола.

(**Одликовања.**) Његово Височанство Господар благоизволио је најмилостивије одликовати:

Г. Депота, француског министра-резидента на Цетињу и г. кавалера Јована од Обентраут, директора поште и телеграфа у Бечу I-јем степ. Данилова реда. — Г. Де ла Булинијера (Јулиус) савјетника француске Амбасаде у Цариграду; г. дра Рудолфа Најбауера, савјетника министра трговине у Бечу и г. Отмара Фолкмера, дворског савјетника, директора дворске и државне штампарије II-јем степеном. — Г. Гранца Хловачека, секретара поште у министарству трговине у Бечу; г. Карла Покорног, надравнатеља поштанског у Трсту; г. Петра Аврића, надравнатеља поштанског у Задру; госп. Дегранд Јулиус-Александар-Теодора, консула француског у Скадру и госп. Графа де Рузере-Арнолд, директора компаније „L' Laigie“ III-јем степеном. — Госп. Брис-Карло-Едуарда, секретара француске Амбасаде у Цариграду IV степ., — и г. Петиније Хенрих-Франсоа, канцелара француског консулата у Турину V-јем степеном истога реда.

(**Премјештаји у дипломацији.**) Сабри-бег, досадашњи Отомански консуо у Подгорици премјештен је у *Карс*, а на његово мјесто дошао је *Киркор Ефенди*, који је већ био у истом мјесту као вице-консуо.

(**Царска захвала.**) Дознали смо, да је *Његово Величанство Цар Руски Никола II.* преко овд. царско-руске легације изјавио своју усрдну Владареку благодарност нашем личном пјеснику *Ј. Сундечићу* за његову пјесму *»Сузе за Царем Александром III.«* Радујемо се и од свег срца честитамо г. Сундечићу ово ријетко одликовање.

(**Мио гост.**) У прошли петак 10 тек. дошао нам је у госте на Цетиње др. *Лујо Кнез Војиновић*, и пошто је у недјељу 12 тек. имао част бити примљен на аудијенцију код Њихових Височанстава Књаза-Господара и Књаза Наслѣдника, повратно се у понедјељак у своје мјесто живљења-Дубровник.

(**За споменик Љ. П. Ненадовићу.**) На позив „Општине Вароши Цетиња“ грађанство исте држало је 16. Марта, у Општинској Кући нарочиту скупштину у којој је изабрат Одбор ради скупљана прилога за подизање споменика покојн. *Љубомиру Ненадовићу у Виљеву.*

Изабрани су слиједећи Одборници:

Вуко Вулетић, предсједник Општине вароши Цетиња; Живко Драговић, професор гимназије; Ђуро Поповић, главни школски надзорник; Јово Дреч, дворски апотекар; Лабуд Гојнић, секретар великог суда.

Примили смо из Бара 16 марта слѣдећу депешу:

Увеличани пост рамазан као и сваке тако и ове године с грувањем топова на најсјајнији начин испратисмо. — Данас са срећом почињемо и велики барјам на најсјајнији начин светковати. Више од 250 милиона Мухамеданаца један другом „Барјам бубарећ олсун“ честита; чијим честиткама Мухамеданци у Књажевини Црној Гори придружују се с додатком: **„да живи Његово Височансво Књаз НИКОЛА I-ви!“** у чије здравље све слободе религијозне и грађанске законито у равноправности уживају.

Хоџа Карађузовић.

РАЗЛИЧИТО.

(**Зашто је снијег био?**) Кад растопимо снијег, ми добијемо у мјесто њега чисту, провидљиву воду, а бјелине је нестало. Бјелина у снијегу исто је то, што и бјелина у пјени, у шећеру, у креди, у млијеку — у опште ту нема „боје,“ но је то само дјејство. Снијег се састоји као што се најбоље можемо увјерити кад пада, из ситних и најљежнијих кристала, који су у разним видовима један с други спојени, и на тај начин сачињавају веће или мање „крпе.“ Ове су крпе као перо лаке, од којих и највеће, каде се растопе, тек понеку капљицу воде дају. Све је остало у тим крпама ваздух. Овај ваздух остане у снијегу већином још и онда, кад није више у крпама, него кад је згрудван у високим гомилама. И овај згрудван снијег, није по свом саставу, ништа друго, но оно исто, што је и у појединим крпама био. Свјетлост, која пада на снијег, на безброј ситних кристала, одбија се од тих кристала

на свестране. У одбијеној свјетлости све су боје заступљене. И ова одбијена свјетност, мора дакле исто тако обојена бити, као што је и обојена сунчана и дневна свјетлост, која на те кристале пада, т. ј. бијела. А исто је то дјество и код пјене, шећера, млијека и т. д. са ког се те ствари као бијеле показују. И у млијеку нема бијеле боје боје; јер сир, на кога би могли посумњати, да је она бијела боја, није ништа друго, до само безбојни раствор. Али у том раствору има млијеко сијасет масних капљица које су под увеличавајућим стаклом врло разне крупноће, а оне најситније могу се видјети под јако увеличавајућим стаклом. У свакој од тих капљица огледа се свјетлост од сунца од дана; од свијеће — или одакле год, на млијеко падне, и са тог безброја ситних свјетлећих тачака, указује се млијеко бијело.

(**Српска банка у Загребу.**) Резултат уписа акција овакав је: 45.238 акција, а уписали су их 5300 акционара, сваки готово по неколико, а неки и по 100, 200, 300, 400, 500 па 4 и по 1000. — Највише је уписао Загреб (9650 акција.) — Хрватска и Славонија уписале су свега 32.466 акција; — Босна и Херцеговина 5695; — Угарска 4129; — Србија 1425; — Далмација 602; — Доња Аустрија 564; — Њемачка 200; — Краљска 66; — Истрија 49; — Црна Гора 20; — Бугарска 10; — Румунија 6; — Горња Аустрија 3; — Штајерска 2; — Турска 1 акцију.

(**Тасова тристагодишњица.**) У Италији се чине велике припреме, да се 25 маја тек. г. свечано прослави тристагодишњица смрти славног талијанског пјесника Торквата Таса. Млади научењак проф. Анђело Лоберти издаће том приликом више свезака својих студија о томе славном пјеснику.

(**Занимљива „јавна благодарност.“**) У једном листу читали смо слиједећу „јавну благодарност: Свима најусрдније захваљујем, који ме у великој тузи за мојим мужем пок. Н. утјешише било лично или писмено. Благодарим овд. мјесним свештеницима и учитељима г. г. Н. Н. Н. Н., који бесплатно из доброте спроводу учествоваху; хвала нек је и вјечито признање свој мј. господи чиновницима, грађанству, и љекарима, који ми тугу олакшаше и покојника до вјечне куће испратише.

Благодарна: **А. Удова.**

Дивна реклама за љекаре!

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

БЕРЛИН 10 марта. — Радолина Њемачког посланика у Цариграду, Цар је именовао (телеграмом) за посланика у Петрограду удијеливши му велики крст ордена Црвеног Орла ради заслуга у служби.

МАДРИД, 10 марта. — У више вароши војнички судови подигли су оптужбу на новине за клеветање војске. Три су новинара ухапшени. Војничке старјешине у Мадриду изјавили су Кампосу, да се стављају безусловно на расположење круни и влади.

Регенткиња повјерила састав кабинета Канавасу, који ће сјутра поднијети листу нових министара.

ПЕТРОГРАД, 10 марта. — Цар и Царица отишли у Царскоје село, ће ће се подуже бавити. —

ПЕТРОГРАД, 11 марта. — Службено је објављено именовање *Остенсакена* за посланика руског у Берлину.

АТИНА, 11 марта. — Престолонаслједник оболио од фруса.

БЕРЛИН, 11 марта. — Скупштина великом већином усвојила предлог да се Бисмарку честита рођендан. *Рајхстаг* је одбио тај предлог са 163 против 146 гласова. Предсједник *Левецој* дао оставку. Цар Вељем послао телеграм Бисмарку у коме вели: Вама је највеће негодовање гласањем изразио Рајхстаг, што је у пуној контрадикцији са осјећајима свих суверена народа њемачког. Бисмарк је Цару на то телеграмом захвалио.

БУДАПЕШТА, 11 марта. — Магнатска кућа примила на трећем читању закон о слободи вјероисповјести. са изузетком одјељка о условима за оне, који не припадају никаквој религији.

МАДРИД, 12 марта. — Маври јуришали на шпанску тврђаву Риворо на западној обали Африке, а посада напад одбила.

СИМОНОСЕКИ (Јапан), 12 марта. — Ли-Хунг-Чанга рапио из пушке један млад Јапанац, који је одмах ухапшен. Веле да је овај злочин учинио у заносу патриотизма.

БЕРЛИН, 13 Марта. — „Пост“ јавља, да ће Цар Вељем сјутра поћи у Фридрихерусе да тамо у част Бизмарка изврши преглед војске.

БЕРЛИН, 15 марта. — Рајхстаг изабрао за предсједника Биол а.

ФРИДРИХСРУЕ 15 марта. — Принчеви Хенри, Валдемар и велики војвода Баденски дошли да честитају Бисмарку. Канцелар Хохенло-е честитао му у име заједничког вијећа и Прус кога министарства.

ЛОНДОН, 15 марта. — Рустем-паша конферисао са Кимберлеј-ом одно сно јерменског питања.

БРИСЕЛ, 15 марта. — Влада је одлучила ставити у приправност 7000 војника за предохрану од свакога случаја (због страјка, који се спрема 1 априла по н. Ур.)

БЕРЛИН, 16 марта. — Орган социјалистички јавља, да је група социјал-демократа у Рајхстагу одлучила тражити од рајхстага да донесе резолуцију поводом депеше цареве Бисмарку.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Поводом смрти нашег доброг брата

Официра САВА СТ. ВУЈАЧИЋА.

који никаквог наслједства оставио није, осим стару и жалосну мајку и удову Крстињу, не можемо пропустити, а да својски и дубоком искреношћу јавним путем не захвалимо сљедећим:

Мјесном митрополиту на Кадињуле са онијех 6 свештеника, који су над покојником опијело извршили.

Браћи Црногорцима и Приморцима са великијем бројем народа од све три вјероисповијести, који су Сава до вјечне куће испратили.

Изасланику црногорском у Цариграду госп. Митру Бакићу, који је преко поште о смрти, све потанко доставио г. бригадијеру Ђуровићу.

Нашим пријатељима: г. бригадијеру Војводи Машу Ђуровићу на писменом саучешћу, и г. бригадиру и почасном аћутанту Њ. В. Господара Јовану Поповићу Липовцу на његов лични долазак А такође и бриг. аћутанту Иву Ђуровићу, на писменом саучешћу.

Тако исто захваљујемо часним свештеницима, који су парастос држали, г.г. попу Милу Вучковићу, попу Машану Поповићу, попу Јоку Јовачевићу, попу Нику Јовановићу, попу Саву Сјепчевићу и попу Јоку Гојнићу учитељу брчеоском. — Госп. кап. Нику Кусовцу с Љуботињанима; г. официру Јоку Бановићу с Прекорничанима; г. г. капетанима Иву и Стеву Кнежевићима и официру Зеку Кнежевићу са Грађанима; госп. официру Јоку Дапчевићу с Враћинашима; г. командиру горњоцрмничком попу Марку Вукановићу и г. подкомандиру Васу Бокану, њима двојици са баталеоном и г. г. официрима: попу Филипу Вујовићу, Нику и Марку Ђуровићима, Марку Јовановићу, Милу Роловићу, Филипу Барјамовићу, Филипу Сјепчевићу и Саву Вукмановићу, г. г. кап. Стевану Ђоновићу, сердару Марку Вукмановићу, кап. Милу Вукмановићу, Јову Богдову са Сотонићима, војницима и осталом народу, који са свакојијем, из сваког племена у великом броју дођоше.

А особито остајемо вјечито до нашег трага захвални Његовом Височанству Господару на телеграфичној изјави сажаљења, који ће нам одзив дубоко у срца урезан бити и служити нам, као вјечити знак и документат, у ком се очитује вјерност нашег претка Црној Гори и њеном Владаоцу, које ће потомке Вујачића сјећати и поткрепљавати у вјерности, одности и прегнућу за домовину и Господара.

Подгор, 12 марта 1895.

Ожалошћени:

Браћа Вујачићи.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Иван Стјепанов Мартиновић ту скоро поткрпјенио је нашу цркву прекрасним престолним крстом за душу својих покојних родитеља: Стефана и Анастасије, а као знак неизгледиме братске везе својих сапленемика — Мартиновића.

Не гледајући на богати украс, који нам пружи дарежљива рука нашег брата из свете Русије, ми јако цијенимо овако ријетки примјер, који ће будити у свију нас јачу оданост св. мајци цркви, која се је и одржала међу ове наше крше ватреном борбом за крст и вјеру.

На парастосу, који је дават од стране браће и рођака дародавца, у спомен душа његових родитеља, браство је међусобно благодарило примјерном сапленемику и брату на побожном и богоугодном дјелу, због чега му сада јавним путем честитамо и желимо од Бога сваки напредак.

Бане, 10 марта 1895.

Браћа Мартиновићи.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господину Д-ру **Митру Радуловићу**

варошком љекару

у мјесту.

Драги господине докторе!

Ви сте са Вашим љекарским знањем и необичним заузимањем и трудом спасли мог јединца сина од очевидне смрти.

Опасна болијест „бронхит“ са запаљењем плућа и цигерице што бијаше нашло на нашег осмомјесечног Владимира нћаше му доћи главе да не би онакког Вашег топлог заузимања и савјесног лијечења.

Ви сте по неколико пута дневи и ноћи долазили и сами све око њега радили и љекове му давали; а при највећој кризи и по сву ноћ код њега остајали.

Данас пошто је наш Владимир изван опасности, за овакво Ваше заузимање и уложени труд, побуђен сам у име своје и своје породице, од свега срца овако јавно заблагодарити Ви, јер смо јако увјерени да сс Ви онако својски не трудисте наш син не нћаше данас бити међу нама жив.

Дакле повратили сте родитељима сина, а трима сестрама једног брата, те Вам сви вјечито остајемо захвални и молићемо се Богу да Ве дуго поживи.

Подгорица, 15 марта 1895.

Ваш, вјечито Вам благодарни

Михаило Вучковић с породицом.

ОБЈАВА.

Лицитација руја Ријечке и Црмничке Нахије биће на 4. Априла ове 1895 године. За то се чини на знање свакоме ономе који би желио узети речени руј, да се пријави најдаље до 2. Априла у Управи Вароши Ријеке, јер ће се 4. Априла на четири сата послије подна потписати речени руј ономе који највишу цијену понуди, а онај ко узме речени руј треба да да кауције 200 наполеона било у новцу или у непокретном имању; а исти купац да да за трошак око продавања руја општинарима Ријечке и Црмничке Нахије а. вр. фиорина стотину и педесет.

Ријека, 5 марта 1895 год.

Кап. **Илија Лопичић**

Кап. **Нико Ђ. Кусовац.**

(2—4) Поп **Филип Вујовић.**

ОБЈАВА.

Потписати продајем **из слободне руке** моју кућу, која се налази на обали Луке Улциньске, а на једном од најљепших мјеста у тој вароши.

Кућа је нова, двокатница; на горњем спрату има три собе, а на доњем: три собе, два магазина и кужину, а са стране мора има лијепи балкон, подупрт са двије колоне.

Од кад је ова кућа саграђена у њој је канцеларија књаж. срп. Луке Улциньске и агенција Лојдова и Дубровачког Паробродског Друштва.

Ко би ову кућу желио купити, нека се потписаноме најдаље до 1 маја ове године пријави.

Улцињ, 16 марта 1895.

Кап. **Лоро Пица.**

(1—4)

ОБЈАВА.

Кућа синова пок. Ђура Влаховића, која је прошле године изгорела, покривена није, налази се између најљепших мјеста у овој вароши. Зидови су здрави, са двије доста велике бутиге, и међу њима портик.

Кућа је поземљуша, која се продаје на јавном инканту, за намир поваца Митра Беловића, пошто је речени дао новце за грађење исте.

Који би је желио купити нека се пријави у овој Управи, најдаље до 14 априла ове 1895 године, ког ће се дана понудиоцу највише цијене потписати.

Вир-пазар, 28 фебр. 1895.

Број 32.

Управитељ вароши Вира

(3—5) Кап. **Милан Поповић.**

ОГЛАСИ.

ИСКЉУЧИВО ЗАСТУПСТВО

ЗА

ЦРНУ ГОРУ И НОВИ ПАЗАР

СВИЈЕЋА ШТЕРИКАХ

ФАБРИКЕ

FILS DE FRÉDÉRIC FOURNIÉR

У МАРСИЉУ

КОД

ШИРОВИЋА И ДАМЈАНОВИЋА

У ТРИЈЕСТУ.

Пакети сваке тежине и броја свијећа:

Марка „La Rose“ царске свијеће 1 кило франака 1.60.

Пакети од 560 обичај Св. Двора 1 кило франака 0.90.

Марка „Luxe“ најфиније P. Q. 1 кило франака 1.10.

Марка „Apollon“ 1 кило фран. 1.05.

„ „Phocéénnes“ 1 кл. фр. 0.98.

Шконта два на сто.

Цијене и врсте не боје се конкуренције.

(1—3)

EPILEPSIE,

crampes, Nevralgie, sont guéries completement d'après une méthode unique, mille fois éprouvée.

Traitement par lettre après la remise d'un rapport circonstancié, contenant timbres-poste pour la réponse.

Se diriger a;

OFFICE SANITAS

57, Boulevard de Strasbourg

(21—26) **PARIS**

Maladies secrêtes

impotence, sont guéries avec sûreté. Traitement par lettre après l'envoi d'informations spéciales qui soient accompagnées de timbres-poste pour la réponse. Se diriger à l'adresse:

OFFICE SANITAS

57, Boulevard de Strasbourg

(22—26) **PARIS**

Уредник: **Др. Л. Томановић.** Издавалац: **Државна Штампарија.** У књаж. срп. државној штампарији.